

Extended Abstract

The study of the reduplication process in the Southern Taleshi dialect (Shandermani) based on optimality theory

Ershad Shabani Geskeminjan ^{1*}

Ph.D., Student of Linguistics
Islamic Azad University of Ardabil, Ardabil, Iran
ershad.shabani@yahoo.com

Karim Nazaribagha ²

Assistant Professor of Linguistics
Islamic Azad University of Ardabil, Ardabil, Iran
nazaribagha2011@gmail.com

Mohammad Razinejhad ³

Associate professor of Linguistics, Department of Foreign Language Teaching, Faculty of Literature and Humanities, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

[E-mail: mrrazi@uma.ac.ir](mailto:mrrazi@uma.ac.ir)

Introduction

Reduplication is one of the most productive processes and a sub-branch of word formation. This process has been analyzed and explained from different perspectives and theories. One of these theories is the theory of optimality, which seeks to discover the commonalities of various languages and dialects. This study also analyzes and describes the process of reduplication in the Southern Taleshi dialect (Shandermani) within the framework of the theory of optimality. The research method is descriptive-analytical. The results of this research show how specific constraints of faithfulness and markedness, with specific hierarchies, are used in explaining the construction of different types of reduplication processes in southern Taleshi.

Research Background

Shaghaghi and Heydarpour Bidgoli (2011) have described repetition in Persian within the framework of optimality theory. In their opinion, repetition should not be considered a simple process of copying or adding words. Rather, it is necessary to be certain which part of the base is copied and why, and what features in the morphological, phonological, and phonetic structure of languages cause these repeated features. Al-Hayaari and Razinejad (2016) analyze the reduplication process in Kurdish based on optimality theory. Tafaroji Yeganeh and Jahanfar (2017) study the reduplication process in Kalhori Kurdish dialect based on optimality theory. Their findings reveal both complete and incomplete reduplication processes in Kalhori Kurdish dialect. Sheikh Tajan (2017) has described the subject of reduplication in the Taleshi dialect and has shown that various types of reduplication are used in Taleshi. Rahmati Nejad et al. (2019) have studied the incomplete reduplication of prefixes in Persian

* Corresponding Author

within the framework of correspondence theory. Sayyad, Imaneh, Zafaranlou, and Kambozia (1400) have investigated the reduplication process in the Shushtari dialect based on the theory of optimality. Based on data analysis, the process of complete addition and non-addition reduplication is visible in the Shushtari dialect.

Research Method

The research method in this study is descriptive-analytical. Therefore, information and data were recorded and collected in the form of interviews and conversations with natives and elderly people living in the city of Shanderman, and since one of the researchers is a native speaker of the Taleshi language and a resident of the city of Shanderman, the data were appropriately classified and phonetically based on the International Phonetic Alphabet.

Results and Discussion

In the vocabulary of the Southern Taleshi dialect, complete and incomplete reduplication types are abundant.. In this dialect, there is also evidence of the process of complete additive, non-additive, and also incomplete prefix and suffix reduplication. This process involves exact repetition of the entire word and is divided into additive and non-additive reduplication types. Non-additive reduplication is constructed by repeating the bases. In this process, each of the structures is repeated completely. Data in the Shandarmani dialect show that in such reduplications, the two repeated components and the base part are repeated in the same way. Two faithfulness constraints, deletion and insertion, as well as the markedness constraint (NOCODA), can be proposed. The deletion constraint states that no element should be deleted between the input and output (MAX I-O) and also between the base and the recurrent component (MAX B-R) to achieve the optimal option. These two constraints are the same in ranking. The DEP insertion constraint is another faithfulness constraint that states that no element should be inserted in the correspondence of the input to the output DEP I-O and the base to the recurrent component DEP B-R.

In full-additive repetition, in addition to the full reduplication of the base, a morpheme or grammatical element is attached to this combination in a free or dependent position in the middle or final position. In full-additive middle reduplication, the morpheme or adverb is placed between the base and the repeated component. In these constructions, the right-matching constraint (base-syllable) is violated, which indicates the necessity of matching the right-side margin of the base with the right-side margin of the syllable.

In the complete reduplication of the final affix in Southern Talashi, it is placed after the base and the repeated part at the end of the suffixed word. In incomplete reduplication, a part of the base word is repeated in the process of reduplication (Shaghaghi, 2007: 100). The connection of the repeated part to the base can occur in the initial or final positions of the word and can be divided into types of incomplete reduplication of prefix and suffix. In the process of incomplete reduplication of suffix, the repeated part is placed incompletely after the base. Usually, the repeated part is meaningless. The repeated part is placed after the base

and the repeated part undergoes a change in the initial consonant, becoming another phoneme, and most often a labial consonant. And sometimes between the base and the repeated component a vowel is placed as a middle, which is used due to the insertion of a middle vowel and the inadmissibility of an initial syllable in this dialect, and in these cases it is inviolable and is placed at the highest level. Incomplete reduplication of the prefix of the repeated component comes incompletely before the base.

Conclusion

By studying the structure of the word formation of the southern dialect of the Taleshi language, it is clear that in this dialect the process of reduplication exhibits a rich variety of types, which include non-additive complete reduplication and additive complete reduplication, and additive complete reduplication itself includes middle and final complete reduplication. Incomplete reduplication in the southern Taleshi dialect is also divided into types of prefixed and suffixed incomplete reduplication. By analyzing the types of reduplication process in the southern dialect based on the theory of optimality, it was found that in this dialect each type of reduplication applies its own constraints in the construction of words in order to achieve the optimal output, which is the construction accepted by the language.

Keywords: Reduplication Process, Southern Taleshi Dialect, Optimality Theory, Constraint, Structural Patterns

References

- Allahyari, Farideh (2016). "A Study of the Constructional Process of Dualism in Kurdish Language in the Framework of Optimality Theory", Master's Thesis in General Linguistics. University of Mohaghegh Ardabili.
- Bijankhan, Mahmoud (2005). *Phonology of Optimality Theory*. Tehran: Samt.
- Dabir-e-Moghaddam, Mohammad (2012). *Theoretical Linguistics: The Origin and Development of Genitive Grammar*. Tehran: Samt.
- Kager, R. (1999). *Optimality theory*. Cambridge university press.
- Katamba, F. Stonham, J. (2006). *Morphology*. 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan.
- McCarthy, J. J., & Prince, A. (1995). Faithfulness and reduplicative identity.
- McCarthy, J. J., & Prince, A. (2004). Faithfulness and identity in prosodic morphology. *Optimality Theory in Phonology: A Reader*, 77-98.
- McCarthy, J.J.&A.Prince(1995). Faithfulness and reduplicative identity. In J.Backman,L.W.Dicky and S.Urbanczyk(eds)In Jill Papers in Optimolity Theory.pp.249-384,Amherst,MA:GLSA.
- McCarthy,J,J.(2004).Optimolity theory in phonology.Oxford;Blackwell.
- Masroor, Masali (2007). *Dictionary of Taleshi Vocabulary*. Rasht, Bija.
- Mattilo, E.(2013). Extra-grammatical morphology English:Abriviation,blend,reduplication,and related phenomena.Berlin:De Gruyter Mouton.
- Rafiee, Ali (2007). *Talashi Dictionary*. Rasht: University of Guilan.

- Rahmati Nejad, Leila, Arkan, Faezeh, and Heydarpour Bidgoli, Tahmineh (2019). "An Optimality Theory Approach to Incomplete Prefix Reduplication in Persian". *Language Studies*, 33, pp. 233-264.
- Razinejad, Mohammad (2014). "Vowel Harmony and Disharmony in Azerbaijani Turkish". *Linguistic Studies*, 4, 2, pp. 61-80.
- Rezayati Kishah Khaleh, Moharram (2007). *Taleshi language: description of the central dialect*. Rasht: Farhang Ilya.
- Prince, A., & Smolensky, P. (2004). *Optimality Theory: Constraint interaction in generative grammar. Optimality Theory in phonology: A reader*, 1-71.
- Sayyad and Kambozia (1400). "The Repetition Process in the Shushtari Dialect: The Theory of Optimality". *Linguistics of Iranian Dialects*, 6 2, pp. 289-317.
- Shaghaghi, Vida (2007). *Fundamentals of Suffixes*, Tehran: Samt.
- Shaghaghi, Vida and Heydarpour Bidgoli, Tahmineh (2011). "An Optimality Theory Approach to the Repetition Process with a Look at Frequent Persian Words." *Linguistics Studies*, 31, pp. 45-65.
- Sheikh Tajan, Shahin (2017). "Repetition in the Taleshi Dialect." *Persian Language and Iranian Dialects*, 2, 4, pp. 161-179.
- Tafarji Yeganeh, Maryam and Jahanfar, Nemat (2017) "Repetition in the Kalhori Kurdish Dialect Based on Optimality Theory." *Persian Language and Iranian Dialects*, 2, 2, pp. 141-159.

زبان‌شناسی و گویش‌های ایرانی

سال ۱۰، شماره ۱، پیاپی ۱۶ (بهار ۱۴۰۴) شماره صفحات: ۲۳ - ۳۶

بررسی فرایند تکرار در گویش تالشی جنوبی (شاندرمنی) بر مبنای نظریه بهینگی

ارشاد شعبانی گسکمین جان^{۱*}، دکتر کریم نظری بقا^۲، دکتر سید محمد رضی نژاد^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه زبان و زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، ایران.
۲. استادیار گروه زبان و زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل، اردبیل، ایران.
۳. دانشیار زبان‌شناسی گروه آموزش زبان خارجی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

چکیده

فرایند تکرار یکی از فرایندهای زایا و زیر شاخه واژه‌سازی است. این فرایند به خاطر زایایی در بیشتر زبان‌ها وجود دارد و از دیدگاه‌ها و نظریه‌های مختلف تحلیل و تبیین شده است. یکی از این نظریه‌ها، نظریه بهینگی است که به دنبال کشف شباهت‌های زبان‌ها و گویش‌های گوناگون است. پژوهش حاضر نیز به تحلیل و توصیف فرایند تکرار در گویش تالشی جنوبی (شاندرمنی) یکی از شاخه‌های زبان تالشی از حوزه زبان‌های شمال غربی ایران در چارچوب نظریه بهینگی می‌پردازد. در این مطالعه روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است و داده‌های زبانی از متون و واژه‌نامه‌های گویش تالشی جنوبی و همچنین گفتگوی روزمره گویشوران تالشی گردآوری شده‌اند. در تحلیل از شمّ زبانی یکی از مؤلفین که خود گویشور بومی است، استفاده شده است. تحلیل داده‌ها گویای آن است که در گویش تالشی جنوبی فرایند تکرار کامل افزوده و نافزوده قابل مشاهده است. در ادامه محدودیت‌های مرتبط با هر کدام از فرایندها شناسایی شده و با توجه به الگوی ساختاری هر یک در تابلوهای بهینگی رتبه‌بندی شده‌اند. یافته‌های این تحقیق، کارآمدی نظریه بهینگی در تحلیل انواع فرایند تکرار را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج حاصل از این پژوهش می‌توان پی برد که چگونه در تبیین ساخت انواع متفاوت فرایند تکرار در تالشی جنوبی از محدودیت‌های خاص پایایی و نشاننداری، با سلسله مراتب خاص استفاده می‌شود.

واژه‌های کلیدی:

الگوهای ساختاری
فرایند تکرار
گویش تالشی جنوبی
محدودیت
نظریه بهینگی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۴

پذیرش: ۳۰ خردادماه ۱۴۰۴

* آدرس ایمیل نویسنده مسئول: ershad.shabani@yahoo.com

۱. مقدمه

تالشی از زبان‌های ایرانی شمال غربی است که در امتداد کرانه‌های دریای خزر تا جنوب شرقی جمهوری آذربایجان گسترده شده است. این زبان به سه گروه اصلی: تالشی شمالی، تالشی مرکزی و تالشی جنوبی تقسیم می‌شود. تالشی شمالی از جمهوری آذربایجان شروع شده و تا گرگان‌رود تالش امتداد دارد. تالشی مرکزی در بین دو رودخانه سفارود در جنوب و ناورود

در شمال قرار گرفته است و تالشی جنوبی، مناطق میان رودخانه شفارود تا رودخانه سفید رود را شامل می‌شود. گویش مورد پژوهش شامل ماسالی، ماسوله‌ای، شاندرمنی، شفتی و دیگر گویش‌های جلگه‌ای گیلان است (رضایتی، ۱۳۸۶: ۱۹). با وجود فرایندهای ساخت واژی متنوع در زبان تالشی، گویشوران این زبان از فرایند تکرار نیز برای ساخت واژه‌های جدید استفاده می‌کنند. تکرار از فرایندهای واژه‌سازی در گویش تالشی جنوبی است که در آن تمام یا بخشی از واژه تکرار و واژه جدید ساخته می‌شود. واژه جدید معنای جدیدی را می‌رساند یا بر معنای پایه تاکید می‌کند و یا شدت آن را نشان می‌دهد. هدف از این پژوهش توصیف انواع فرایندهای تکرار در گویش تالشی جنوبی (شاندرمنی) در چارچوب نظریه بهینگی و یافتن پاسخ برای پرسش‌های زیر است: چه نوع تکرارهایی در گویش تالشی جنوبی (شاندرمنی) وجود دارد؟ چطور می‌توان فرایند تکرار را با لحاظ کردن رتبه‌بندی محدودیت‌های طرح شده در نظریه بهینگی در تالشی تحلیل نمود؟ نگارندگان نخست به بررسی و مرور پیشینه پژوهش می‌پردازند، پس از آن در بخش چارچوب نظری، نظریه بهینگی و محدودیت‌های حاکم بر آن را معرفی و در پایان به تحلیل داده‌ها پرداخته‌اند.

۲. پیشینه پژوهش

در این بخش به توضیح بعضی از مطالعات پرداخته شده که تاکنون در زمینه فرایند تکرار در گویش‌های تالشی و گویش‌های دیگر انجام گرفته‌اند. شقاقی و حیدرپور بیدگلی (۱۳۹۰) به توصیف تکرار در زبان فارسی در چارچوب نظریه بهینگی پرداخته‌اند. به نظر آن‌ها نباید تکرار را فرایندی کپی یا وندافزایی ساده به حساب آورد. بلکه باید یقین حاصل شود که کدام بخش از پایه کپی می‌شود و چرا، و چه ویژگی‌هایی در ساخت صرفی، واجی و نوایی زبان‌ها باعث این ویژگی‌های مکرر می‌شود. همچنین آن‌ها نشان دادند که جزء مکرر و نیز واژه مکرر حاصل از این فرایند دارای هویت واجی و نوایی هستند و می‌توان با در نظر گرفتن محدودیت‌های واجی و نوایی در کنار محدودیت‌های ساخت‌واژی که در نظریه بهینگی مطرح است، مرتبه‌بندی آن‌ها را در بافت‌های مختلف زبان فارسی توصیف نمود.

الهیاری و رضی نژاد (۱۳۹۵) فرایند تکرار را در زبان کردی بر پایه نظریه بهینگی تحلیل کرده‌اند. بر اساس تحلیل داده‌ها، انواع فرایند تکرار سلسله مراتب خاص خود را دارند و از محدودیت‌های خاصی پیروی می‌کنند. در مواردی بر اساس الگوهای ساختاری خاصی که دارند، محدودیت‌ها و رتبه‌بندی آنها متفاوت است. سپس نویسندگان به این نتیجه رسیدند که نظریه بهینگی توانایی تحلیل و تبیین ساخت انواع واژه‌های مکرر در زبان کردی را بر اساس معنا و مرتبه‌بندی متفاوت محدودیت‌های نشاننداری و پایایی دارد.

تفرجی یگانه و جهان فر (۱۳۹۶) فرایند تکرار در گویش کردی کلهری بر پایه نظریه بهینگی تحلیل کرده‌اند. بر اساس یافته‌ها، هر دو نوع فرایند تکرار کامل و ناقص در گویش کردی کلهری مشاهده می‌شود و این داده‌ها با در نظر گرفتن رتبه‌بندی محدودیت‌های موجود در نظریه تناظر تبیین و تحلیل شده‌اند. شیخ تجن (۱۳۹۶) فرایند تکرار در گویش تالشی را بررسی می‌کند و به این نتیجه رسیده‌اند که انواع تکرار در تالشی به‌کار می‌رود.

رحمتی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تکرار ناقص پیشوندی در زبان فارسی در چارچوب نظریه تناظر پرداخته‌اند. آنان به دنبال پاسخ به این پرسش بوده‌اند که آیا می‌توان در چارچوب نظریه تناظر دوگان‌های ناقص پیشوندی در فارسی را

تبیین کرده یا خیر؟ بر اساس یافته‌ها، نظریه تناظر بهیئگی در تبیین فرایند تکرار ناقص پیشوندی در فارسی کارآمد است. این مطالعه همچنین به همگانی بودن این نظریه و محدودیت‌های حاکم بر آن تاکید می‌کند.

صیاد و کامبوزیا (۱۴۰۰) به بررسی فرایند تکرار در گویش شوشتری بر پایه نظریه بهیئگی پرداخته‌اند. بر اساس تحلیل داده‌ها، در گویش شوشتری فرایند تکرار کامل افزوده و نا افزوده وجود دارد. همچنین تکرار کامل افزوده خود نیز به دو نوع میانی و پایانی تقسیم می‌شود، فرایند تکرار ناقص نیز به دو صورت پیشوندی و پسوندی در گویش شوشتری دیده می‌شود. در ادامه محدودیت‌های مرتبط با هر کدام از فرایندها مشخص شده و با توجه به الگوی ساختاری هر یک در تابلوهای بهیئگی رتبه‌بندی شده‌اند.

۳. چارچوب و مبانی نظری پژوهش

نظریه بهیئگی اولین بار توسط پرنس و اسمولنسکی^۱ (۱۹۹۳) با ارائه مقاله‌ای معرفی شد (دبیر مقدم، ۱۳۹۱: ۶۸۸). در رویکرد بهیئگی محدودیت‌های دستور جهانی، کلی و ساده هستند و تفاوت بین زبان‌ها حاصل رتبه‌بندی‌های متفاوت محدودیت‌ها است (پرنس و اسمولنسکی، ۱۹۹۳: ۵). این رویکرد بر تطابق، میان درون‌داد و برون‌داد استوار است (کانامبا و استونهام^۲، ۲۰۰۶) در این نظریه رو ساخت مجاز، یکی از چند گزینه‌ای است که کمترین تخلف را از محدودیت‌های تخطی‌پذیر دارد و برای ساختن رو ساخت مجاز بر نفی روساخت‌های غیر مجاز تاکید می‌کند (بی‌جن‌خان، ۱۳۸۴: ۶۶). محدودیت‌های پایایی ناظر بر رابطه میان درون‌داد و برون‌داد هستند و محدودیت‌های نشاننداری ناظر بر برون‌دادها هستند و صورت‌های نشان-دار را از بی‌نشان تمییز می‌دهند. در نظریه بهیئگی مولد از یک درون‌داد، گزینه‌های بی‌شماری تولید می‌کند. پس از آن ارزیاب تعدادی محدودیت سلسله مراتبی را دسته‌بندی می‌کند و این محدودیت‌ها را بر گزینه‌هایی اعمال می‌کند که مولد تولید کرده است. در پایان گزینه‌ای را که بیش‌ترین هماهنگی با محدودیت‌های دارای رتبه بالاتر داشته باشد به عنوان گزینه بهینه انتخاب می‌شود (بی‌جن‌خان، ۱۳۸۴: ۳۵-۳۷) محدودیت‌ها در نظریه بهیئگی تخطی‌پذیر هستند و حتی برون‌دادهای بهینه نیز برخی از محدودیت‌ها را نقض می‌کنند. در این نظریه بازنمایی واجی به کمک یک جدول که آن را تابلو می‌نامند صورت‌بندی می‌شود و به تعداد دفعاتی که یک گزینه محدودیت را نقض کند در سلول علامت «*» قرار می‌گیرد (بی‌جن‌خان، ۱۳۹۴: ۴۱-۴۲).

۴. توصیف فرایند تکرار در گویش تالشی جنوبی

این بخش به فرایند تکرار از جمله بخش پایه، قسمت مکرر، و انواع تکرار در گویش تالشی می‌پردازد. تکرار نوعی فرایند ساخت‌وازی است که در آن، برخی از بخش‌های یک واژه و یا کل واژه تکرار می‌شود، مثل /riff-riff/؛ /boogie-woogie/ و گاهی با تغییر واژه میانی و گاهی نیز با تغییر همخوان آغازین همراه است (ماتیلو^۳، ۲۰۱۳: ۱۴۴). انواع متفاوتی از

^۱ - A. Prince, & S. Smolensky

^۲ - F. Katamba, & J. Stonham

^۳ - E. Mattilo

فرآیند تکرار به دو صورت تکرار کامل و تکرار ناقص در زبان‌های مختلف مشاهده می‌شود. شقاقی (۱۳۸۶) فرآیند تکرار را مرکب مکرر می‌داند و آن را به انواع مرکب مکرر افزوده و نافزوده تقسیم می‌کند که هر کدام نیز اقسامی دارند. صورت مرکب مکرر نافزوده فقط در تکرار پایه و شکل مرکب مکرر افزوده با حضور تکواژی دستوری در میان یا پایان دومین پایه ساخته می‌شود. «خال خال» و «پرسان پرسان» مثال‌هایی از تکرار کامل نافزوده و «سر به سر» و «پیچ پیچی» نمونه‌هایی از مرکب مکرر افزوده هستند. نوع دیگر تکرار ناقص است، که فقط بخشی از پایه تکرار می‌شود، و به خاطر نداشتن هویت آوایی و معنایی مستقل به صورت پیشوند یا پسوند مکرر به کار می‌رود و به پایه‌ای برای همراهی نیاز دارد که گاهی به ساخت اتباعی نیز معروف است. مثل «الک الکی»، «آش داش» نمونه‌هایی از ساخت مکرر ناقص پیشوندی هستند. ترکیب‌هایی مثل «پاره پوره»، «شلوغ پلوغ» مثال‌هایی از تکرار ناقص پسوندی هستند. همچنین کلمات مکرر ناقص دیگری مثل «له و لورده» و «جلز و ولز» در فارسی وجود دارند که ساخت واژگانی شده دارند و امروزه الگوی ساختاری آن‌ها استفاده نمی‌شود (شقاقی ۱۳۸۶: ۹۹-۱۰۰). در تالشی تکرار کامل بیشترین آمار را بین کلمات تکرار دارد در تکرار کامل تمام پایه تکرار می‌شود (کاتامبا، ۲۰۰۶: ۱۸۲). تکرار افزوده در تالشی خود دو نوع است: افزوده میانی و افزوده پایانی (شیخ تجن، ۱۳۹۶). در افزوده میانی غالباً حرف اضافه /bə/ یا واژه‌های /i - e - a/ بین پایه و جزء مکرر می‌آید.

جدول (۱)

تکرار کامل نافزوده گویش تالشی جنوبی

معنا فارسی معیار	تکرار کامل (نافزوده) تالشی
تکه تکه	/pərtæ- pərtæ/
خط خطی	/rijæ- rijæ/

جدول (۲)

تکرار کامل افزوده میانی تالشی جنوبی

معنا فارسی معیار	تکرار کامل افزوده میانی تالشی
به زور	/zura-zur/
یکی یکی	/tæk-bə-tæk/
گفت و گو	/vadʒ-a-vadʒ/

در تکرار افزوده پایانی پسوندهای /i/ و /e/ با بیشترین و /u/ و با کمترین بسامد به انتهای جز مکرر افزوده می‌شوند.

جدول (۳)

تکرار کامل افزوده پایانی گویش تالشی جنوبی

معنا	تکرار افزوده پایانی تالشی
لگد لگد	/pasær-pasæ-e/
جلو جلو	/nar-nar-e/
غر غری	/qur quru/
با بی دقتی	/sær særi/

در تکرار ناقص تالشی قسمتی از کلمه پایه در تکرار حذف و یا تغییر می‌یابد (شیخ تجن، ۱۳۹۶). اگر بخش حذف شده یا تغییر یافته پس از پایه قرار گیرد تکرار ناقص پسوندی است (شقاقی و حیدرپور، ۱۳۹۰). در تالشی تکرار ناقص پسوندی بسیار بیشتر از نوع پیشوندی آن است (شیخ تجن، ۱۳۹۶).

جدول (۴)

تکرار ناقص پسوندی گویش تالشی جنوبی

معنا فارسی معیار	تکرار ناقص پسوندی
جست و جو	/bəvæz-avæz/
دوخت و دوز	/aderz-viderz/
گرفتار	/æsir-æbir/

جدول (۵)

تکرار ناقص پیشوندی گویش تالشی جنوبی

معنا فارسی معیار	تکرار ناقص پیشوندی
خرده چوب	/ʃəkəʃu/
ماشین الات	/dæm ə dæsga/
پهن و شل	/vələ vəʃa/
پهن و گشاد	/pæt ə pæn/

۵. کاربردهای تکرار در تالشی

در میان کاربردهای تکرار در واژه‌های مکرر تالشی، جمع اسامی کاربرد ندارد زیرا هیچ یک از اسامی تالشی با دوگان شدن جمع بسته نمی‌شوند. زمان افعال تغییر نمی‌کند و انعکاس و بیان زندگی نیز کاربرد ندارد. تنها شدت /pezer azer/، افزایش /daq-e-daq/، کثرت /xumæ xumaæ/، جامعیت /aderz viderz/ و بی‌هدفی /dəsi dəsi/ در واژه‌های تکرار تالشی است (شیخ تجن، ۱۳۹۶).

۶. روش پژوهش

این پژوهش توصیفی-تحلیلی است. لذا به صورت مصاحبه و گفتگو با بومیان و افراد مسن ساکن در شهر شاندرمن، اطلاعات و داده‌ها ضبط و جمع‌آوری شده و از آنجا که یکی از پژوهشگران خود گویشور بومی زبان تالشی و ساکن شهر شاندرمن می‌باشد، داده‌ها به صورت مناسب طبقه‌بندی و بر اساس الفبای آوانگار بین المللی آوانگاری شده‌اند. سپس انواع تکرار شناسایی و بر اساس محدودیت‌های تخطی‌پذیر جهانی در جدول مخصوص نظریه بهینگی توصیف و تحلیل شده‌اند.

۷. رویکرد نظریه بهیئنگی به فرآیند تکرار

نظریه بهیئنگی با تحلیل تعامل محدودیت‌های متقابل، فرآیند تکرار را در زبان‌ها از طریق رتبه‌بندی سلسله مراتب محدودیت‌های پایایی و نشاننداری تبیین می‌کند. این نظریه با شناسایی الگوهای ساختاری، چگونگی شکل‌گیری انواع تکرار (کامل افزوده، نا افزوده، ناقص پیشوندی، پسوندی) را در زبان‌ها بررسی کرده است. اجزای کلیدی نظریه بهیئنگی در تحلیل تکرار:

۷-۱. مولد (Generator) تمام ترکیبات ممکن از پایه و عنصر مکرر را تولید می‌کند.

۷-۲. ارزیاب (Evaluator) با اعمال محدودیت‌ها، ترکیب بهینه را انتخاب می‌کند.

۷-۳. محدودیت‌های پایانی:

(MAX I-O): جلوگیری از حذف عناصر درونی در برون‌داد هستند.

(MAX B-R): ضامن حفظ تمام عناصر پایه در جزء مکرر هستند.

۷-۴. محدودیت‌های نشاننداری:

(Uniformity): یکنواختی ساختار جزء مکرر یا پایه

(Linearity): رعایت ترتیب خطی عناصر در برون‌داد

نظریه بهیئنگی با تحلیل محدودیت‌های مشترک، قواعد جهانی مانند درج واکه برای شکسته‌شدن خوشه همخوانی را در زبان‌های مختلف تبیین می‌کند. تفاوت در رتبه‌بندی محدودیت‌ها، تنوع ساختارهای مکرر در زبان‌ها را توضیح می‌دهد. این رویکرد نشان می‌دهد که مشترکات زبانی نه در قواعد صریح بلکه در ساختار سلسله مراتبی محدودیت‌ها و تعامل آن‌ها نهفته است (رضی نژاد، ۲۰۱۶).

کاگر^۱ (۱۹۹۹) جهت تبیین فرآیند تکرار سه نوع محدودیت بر می‌شمارد و معتقد است که الگوهای تکرار بر اساس این سه نوع محدودیت به وجود می‌آیند.

۱- محدودیت‌های نشان‌داری که تمایل دستور همگانی را به سوی ساخت‌های بی‌نشان هدایت می‌کنند و به محدودیت‌های خوش ساخت مشهور هستند.

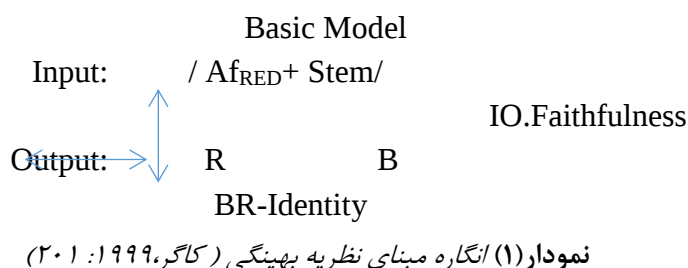
۲- محدودیت همانندی جزء مکرر و پایه که شباهت میان بخش تکرار و پایه را تضمین می‌کنند. در ضمن رابطه متناظر میان پایه و بخش تکرار شونده (B-R) وجود دارد، این ارتباط بین درون‌داد و برون‌داد (I-O) نیز مشهود است.

۳- محدودیت‌های پایانی که در فرایند تکرار مورد توجه قرار می‌گیرند، محدودیت‌های حذف (MAX)، درج (DED) و تغییر مشخصه (IDENT) که به پایه و جزء مکرر در فرآیند تکرار تعمیم داده می‌شوند (کاگر، ۱۹۹۹: ۲۰۴-۲۰۵).

کاگر (۱۹۹۹: ۲۰۱) به مدل اولیه نظریه تناظر پرنیس و مک کارتی^۲ (۱۹۹۵) اشاره می‌کند و آن را مطابق نمودار تشریح می‌کند.

^۱ - R. Kager

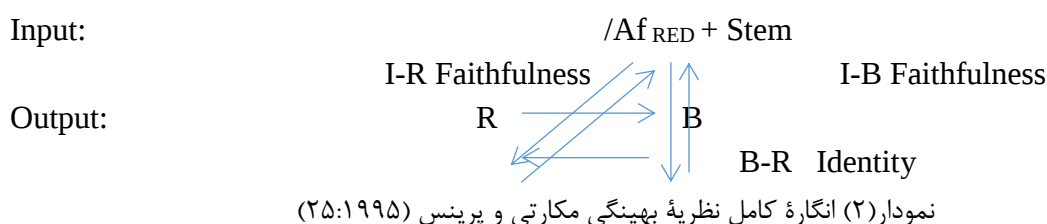
^۲ - J. McCarthy

در این مدل دو سطح درون داد و برون داد وجود دارد که برون داد فرایند تکرار وندی مکرر بنام (RED) به همراه پایه‌ای است که این وند به آن ضمیمه می‌شود. محدودیت‌های پایایی اعمال می‌شوند تا همانندی میان درون داد و برون داد در ترکیب پایه با جزء مکرر تضمین شوند. در نمودار ۱ دو محدودیت خوش‌ساختی و محدودیت انطباق نمایش داده نشده‌اند. این محدودیت خوش‌ساختی برون داد بی‌نشان را تضمین می‌کند و لازمه محدودیت انطباق این است که پایه و بخش تکرار شونده از لبه ساخت‌های نوایی به هم متصل می‌شوند (کاگر، ۱۳۹۹، ۲۰۱).

پرینس و مک کارتی (۱۹۹۵: ۲۵) و مک کارتی (۲۰۰۴: ۸۶) انگاره جامع‌تری را برای نظریه بهینگی ارائه دادند که در آن محدودیت‌های پایایی درون داد و جزء مکرر بیان شده‌اند.

Full Model

۸. تحلیل داده‌ها

در واژگان گویش تالشی جنوبی (شاندرومنی) انواع تکرار کامل و ناقص مشاهده می‌شود. برای نمونه به واژه‌های مکرر کامل: /pərtæ-pərtæ-/ /tijæ-tijæ-/ /rijæ-rijæ/ و تکرار ناقص: /tʃəkə-tʃu-/ /aduʃ-viduʃ/ اشاره کرد. در این گویش نیز شواهدی از فرایند تکرار کامل افزوده، نافزوده و همچنین تکرار ناقص پیشوندی و پسوندی وجود دارد که در ادامه به تحلیل و تبیین چند مثال از انواع فرآیندهای تکرار پرداخته خواهد شد.

۸-۱. فرآیند تکرار کامل

فرایندی است که در آن کل واژه عیناً تکرار می‌شود و به انواع مکرر افزوده و نافزوده تقسیم می‌شود.

۸-۱-۱. تکرار کامل نافزوده

این نوع تکرار با تکرار پایه‌ها ساخته می‌شود. در این فرایند هر یک از سازه‌ها به‌طور کامل تکرار می‌شوند (شقایق، ۱۳۸۶: ۹۹). در تالشی نمونه‌های زیادی از تکرار کامل نافزوده وجود دارد که چند نمونه ذکر می‌شوند: جدول ۶.

جدول (۶)

تکرار کامل نافزوده گویش تالشی جنوبی

تکرار کامل			تکرار کامل		
۱	/tijæ tijæ/	کم کم	۶	/duwæ duwæ/	دو دو
۲	/kuwæ kuwæ/	دسته دسته	۷	/Pərtæ pərtæ/	تکه تکه
۳	/xəlæ xəlæ/	سوراخ سوراخ	۸	/mindʒili mindʒili/	کم کم
۴	/ʃiri ʃiri/	سطل سطل	۹	/gəlæ gəlæ/	یکی یکی
۵	/paræ paræ/	تکه تکه	۱۰	/rijæ rijæ/	خط خطی

همان‌طور که داده‌ها نشان می‌دهند در این گونه تکرارها دو جزء مکرر و بخش پایه به شکلی یکسان تکرار می‌شوند. در داده‌های ۱ تا ۱۰ دو محدودیت پایایی حذف و درج و نیز محدودیت نشاننداری (NO-CODA) قابل طرح هستند. محدودیت حذف بیانگر این مطلب است که برای رسیدن به گزینه بهینه نباید هیچ عنصری بین درون‌داد و برون‌داد (MAX I-O) و همچنین میان پایه و جزء مکرر (MAX B-R) حذف شود. این دو محدودیت در رتبه‌بندی یکسان هستند. محدودیت درج (DEP) محدودیت پایایی مطرح دیگری است که بر این اساس در تناظر درون‌داد نسبت به برون‌داد (DEP I-O) و پایه با جزء مکرر (DEP B-R) هیچ عنصری نباید درج شود. محدودیت نشاننداری (NO CODA) نیز در مرتبه پایین‌تر قرار می‌گیرد که بر اساس آن همواره زبان مایل است که در ساخت تکرار از هجای باز بهره‌برد و ساخت وندهای دارای هجای بسته تخطی شمرده می‌شوند (کاگر، ۱۹۹۹: ۱۹۶).

بر طبق تابلوی شماره ۱ در تحلیل محدودیت‌ها (MAX I-O) حذف درون‌داد- برون‌داد بیشینگی پایه جزء مکرر (MAX B-R) و همچنین محدودیت درج درون‌داد برون‌داد (DEP I-O) و درج پایه جزء تکرار (DEP B-R) هم‌تراز هستند، این بدان معناست که این محدودیت‌ها قابل رتبه‌بندی نیستند و با هم در یک ردیف قرار می‌گیرند، و نشان می‌دهند که محدودیت‌های پایایی با یکدیگر در تعارض نیستند.

تابلوی (۱) رتبه‌بندی محدودیت‌ها در تکرار کامل نافزوده در ساخت واژه /mindʒili mindʒili/ به معنی کم کم.

/mindʒili/+RED	MAX I-O	MAX B-R	DEP I-O	DEP B-R	NO CODA
a./min.dʒi.li min.dʒili/					*
b./min.dʒi.li min.dʒil/			*		*
c./min.dʒil min.dʒil/		*			*
d./min.dʒi.li min.dʒi.li.li/				*	*
e./min.dʒi.li.li min.dʒil/			*		*

این تابلو مشخص می‌سازد که رقابت میان دو محدودیت پایایی و نشاننداری تعیین کننده گزینه بهینه است زیرا این دو در تعارض با یکدیگر هستند. تمامی محدودیت‌ها تخطی‌پذیر و سلسله مراتبی می‌باشند. در تابلوی شماره ۱ گزینه a گزینه بهینه است زیرا از محدودیت رتبه پایین‌تر نشاننداری تخطی کرده است و سایر گزینه‌ها هر کدام یک تخطی مهلک از محدودیت بالای رتبه پایایی داشته‌اند.

۸-۱-۲. تکرار کامل افزوده

در این فرایند علاوه بر تکرار کامل پایه، تکواژ یا عنصری دستوری به صورت آزاد یا وابسته در جایگاه میانی و یا پایانی به این ترکیب متصل می‌شود. در این نوع تکرار تکواژ دستوری بعد از پایه و یا پس از جزء تکرار شونده به ترکیب اضافه می‌شود و بسته به محل قرار گرفتن تکواژ مورد نظر، تکرار کامل افزوده به صورت افزوده کامل میانی و پایانی مشاهده می‌شود (شقایق، ۱۳۸۶: ۱۰۰).

۸-۱-۲-۱. تکرار کامل افزوده میانی. در این فرایند، تکواژ یا وند میان قسمت پایه و جزء مکرر قرار می‌گیرد. مثال‌هایی از گویش تالشی جنوبی که افزوده میانی دارند ذکر می‌شود:

جدول (۷)

تکرار کامل افزوده میانی تالشی جنوبی

تکرار کامل افزوده		تکرار کامل افزوده	
۱	/dʒa bə dʒa/	۵	/tun bæ tun/
۲	/ra bə ra/	۶	/kæ bə kæ/
۳	/kutʃ a kutʃ/	۷	/dær bæ dær/
۴	/dur a dur/	۸	/zur a zur/

محدودیت‌های مطرح در ساخت این ترکیبات، محدودیت پایایی به دلیل تکرار کامل پایه در رتبه بالاتری از محدودیت‌های نشاننداری قرار می‌گیرند. در اینجا برخی از میان‌وندها مثل /a/ بدون آغاز هستند که خود باعث تخطی از محدودیت نشاننداری بدون آغاز می‌شود که نوعی تخطی مهلک در گویش تالشی به حساب می‌آید. محدودیت نشاننداری آغاز مانع شکل‌گیری هجای بدون آغاز در گویش تالشی جنوبی می‌شود و جزو محدودیت‌های تخطی ناپذیر برشمرده می‌شود. لذا در رتبه‌بندی محدودیت‌ها، محدودیت نشاننداری آغاز بالاترین جایگاه را دارد و برای ارضای این محدودیت، همخوان پایانی پایه در هجای بعد قرار می‌گیرد. در این ساخت‌ها، محدودیت انطباق راست (پایه-هجا) نقض می‌شود که حاکی از لزوم انطباق حاشیه سمت راست پایه با حاشیه سمت راست هجا می‌باشد. علت نقص این محدودیت ارضای محدودیت آغاز می‌باشد. بنابراین برای انتخاب گزینه بهینه باید محدودیت انطباق راست (پایه-هجا) در رتبه پایین‌تری نسبت به محدودیت آغاز و محدودیت‌های پایایی قرار گیرد. در نتیجه سلسله مراتب محدودیت‌ها در این گونه ترکیبات به شکل تابلوی ۲ ارائه می‌گردد.

تابلوی (۲) رتبه‌بندی محدودیت‌های پایایی و نشان‌داری در ساخت واژه /kutʃ a kutʃ/

/kutʃ/+ Red	ONSET	MAX I-O	MAX B-R	ALIGN-RBδ	NO CODA
a./ku.tʃ a. kutʃ/					*
b./kutʃ . kutʃ/		*		*	
c./kutʃ. a. Kutʃ/	*				**
d./ku.tʃa .ku/			*	*	

گزینه a در تابلوی ۲ به دلیل ارضای محدودیت‌های بیشینگی، آغاز و با وجود تخطی کمینه از محدودیت‌های بی پایانه و انطباق نشانگر گزینه بهینه است. در این گزینه همخوان /tʃ/ با قرار گرفتن در آغاز هجای سوم محدودیت آغاز را برآورده کرده است و در مقایسه با سایر گزینه‌ها، تخطی کمتری از محدودیت بی پایانه دارد ولی گزینه‌های دیگر تخطی مهلک داشته و یک محدودیت رتبه بالا را نقض کرده‌اند.

۸-۲-۲. تکرار کامل افزوده پایانی. این فرایند در تالشی جنوبی پس از پایه و جزء مکرر در انتهای واژه پسوندی قرار می‌گیرد. مثال‌هایی از تکرار کامل افزوده پایانی در گویش تالشی جنوبی:

جدول (۸)

تکرار کامل افزوده پایانی گویش تالشی جنوبی

تکرار کامل افزوده پایانی		تکرار کامل افزوده پایانی	
۱ /særd særde/	بصورت سرد	۴ /məft məfte/	دعوا
۲ /dæs dæsi/	بی خودی	۵ /dur dure/	از دور
۳ /ʔælæki ʔælæki/	الکی الکی	۶ /zur zure/	با زور

در نمونه‌های ذکر شده بالا از تکرار افزوده کامل پایانی محدودیت‌ها و تحلیل‌های مشابه تکرار کامل افزوده میانی را می‌توان ارائه کرد چون تمام وندهایی که در این نوع به‌کار رفته‌اند بدون آغاز می‌باشند. و به‌عنوان نمونه تحلیل ساخت /məft məfte/ در نظریه بهینگی ارائه می‌گردد.

تابلوی (۳) رتبه‌بندی محدودیت‌های پایایی و نشان داری در ساخت واژه /məft məfte/

/məft/+RED	ONSET	MAX I-O	MAX B-R	ALIGN R-B-δ	NO CODA
a./məft. məf.te/				*	*
b./məft. məft/		*			
c./məft .məft.e/	*			*	*
d./məft. mə.fte/			*	*	*

با توجه به تابلوی ۳ اولین گزینه با وجود تخطی از دو محدودیت کمینه، بهترین گزینه است و نسبت به دیگر موارد کمترین تخطی از محدودیت‌های رتبه بالاتر را دارد.

۸-۲. تکرار ناقص

در تکرار ناقص بخشی از کلمه پایه در فرآیند تکرار مکرر می‌شود. بخش مکرر هویت مستقل آوایی و معنایی ندارد و به صورت جداگانه به کار نمی‌رود و به صورت وند به پایه متصل می‌شود (شقاقی، ۱۳۸۶: ۱۰۰). اتصال جزء مکرر به پایه می‌تواند در جایگاه‌های آغازین یا پایان واژه اتفاق بیافتد و به انواع تکرار ناقص پیشوندی و پسوندی تقسیم شوند.

۸-۲-۱. تکرار ناقص پسوندی

در فرآیند تکرار ناقص پسوندی جزء مکرر به صورت ناقص پس از پایه قرار می‌گیرد. معمولاً جزء مکرر بی معنی است.

جدول (۹)

تکرار کامل پسوندی گویش تالشی جنوبی

تکرار ناقص پسوندی		تکرار ناقص پسوندی	
۱	/ʔaʃəlaʃ/	۴	/karubar/
۲	/ʃələpəl/	۵	/ʃər pər/
۳	/daruxal/	۶	/ʃæræ mæra/
	خسته خسته		کار و مشغله
	شل		اساس و اسباب
	درهم درهم		دستگاه ریسندگی و مانند آن

جزء مکرر بعد از پایه قرار می‌گیرد و جزء مکرر در همخوان آغازین تغییر پیدا کرده است و به آوایی دیگر و اکثراً به یک همخواه لبی تبدیل شده است. و گاهی مابین پایه و جزء مکرر واکهای به عنوان میان وند قرار گرفته است، که به علت درج واکه میانی و مجاز نبودن هجای بدون آغاز در این گویش محدودیت آغاز به کار گرفته می‌شود و در این موارد تخطی ناپذیر است و در بالاترین مرتبه قرار می‌گیرد.

گزینه بهینه با برآورده کردن این محدودیت، از محدودیت انطباق راست (پایه- هجا) تخطی می‌کند، بنابراین محدودیت انطباق راست (پایه- هجا) در رتبه پایین قرار می‌گیرد و تغییر جزء مکرر نسبت به پایه محدودیت (IDENT(C)-BR) * توسط گزینه بهینه نقض می‌شود. این محدودیت بیان می‌کند که برای رسیدن به گزینه بهینه مجاز نیست که همخوان آغازین در پایه و جزء مکرر همانند باشند. لذا این محدودیت در رتبه پایین تری نسبت به محدودیت‌های پایایی قرار می‌گیرد. رتبه‌بندی محدودیت‌ها برای نمایش فرایند تکرار ناقص پسوندی در کلمه /ʃər u pər/ تالشی جنوبی ارائه می‌گردد.

تابلوی (۴) رتبه‌بندی محدودیت‌ها در ساخت ناقص پسوندی واژه /fəru pər/

/fər/ +RED	ONSET	MAX I-O	MAX B-R	IDENT(C) BR	ALIGN R-B-δ	NO CODA
a. /fə.ru. pər/					*	*
b. /fər. pər/		*				**
c. /fər.u.pər/	*	*	*			*
d. /fə.ru.pə/		*	*		*	*
e. /fə.u pər/	*	*	*		*	
f. /fə.ru fər/				*	*	*

طبق تابلوی ۴ گزینه a از دو محدودیت انطباق (راست - هجا) و بی پایانه تخطی کمینه کرده و از آنجا که این دو محدودیت در ساخت واژه‌های مکرر گویش تالشی جنوبی در رتبه پایین‌تری از محدودیت‌های پایانی و بدون آغاز قرار می‌گیرند. گزینه a به توسط ارزیاب به‌عنوان گزینه بهینه انتخاب شده است.

۸-۲-۲. تکرار ناقص پیشوندی

جزء مکرر به‌صورت ناقص پیش از پایه می‌آید. که این نوع تکرار در تالشی بسیار نادر می‌باشد. در این نوع تکرار اختلاف بین پایه و جزء مکرر بسیار زیاد است و فقط عناصری از پایه تکرار می‌شوند. مثال‌هایی از تکرار ناقص پیشوندی تالشی:

جدول (۱۰)

تکرار ناقص پیشوندی در گویش تالشی جنوبی

تکرار ناقص پیشوندی			تکرار ناقص پیشوندی		
۱	/tʃəkəʃu/	خرده‌های چوبی	۳	/vələ vəʃa/	شل و گشاد
۲	/dæm ə dæsga/	ماشین‌الات	۴	/pæt ə pæn/	پهن و گشاد

در مثال‌های فوق پایه و جزء مکرر تنها در همخوان آغازی یا هجای آغازی یکسان می‌باشند و بقیه عناصر به لحاظ آوایی متفاوتند. به‌عنوان نمونه در شماره ۱ محدودیت بدون آغاز که ناشی از وجود یک واکه میانی است و نیز محدودیت انطباق-راست (پایه-هجا) مورد نیاز است. محدودیت (IDENT I-O) درون‌داد و برون‌داد در واکه افراشته /u/ با هم یکی‌اند نیز مورد نیاز است. با توجه به تغییر مشخصه افراستگی در گزینه بهینه این گزینه توسط گزینه بهینه نقض می‌شود و در رتبه پایین‌تری نسبت به سایر محدودیت‌های پایایی قرار می‌گیرد.

تابلوی (۵) رتبه‌بندی محدودیت‌ها در ساخت تکرار ناقص پیشوندی واژه (tʃəkəʃu)

RED+ /tʃu/	ONS ET	DEP I-O	MAX I-O	IDENT I-O	*IDENT (-VC)BR	ALIG N RB.δ	IDENT I-O high	NO CODA
a. /tʃə.kə.ʃu/					*		*	

RED+ /tʃu/	ONS ET	DEP I-O	MAX I-O	IDENT I-O	*IDENT (-VC)BR	ALIG N RB.δ	IDENT I-O high	NO CODA
b. /tʃu.kə.tʃu/				*	*			
c. /tʃə.kə.tʃub/				*		*	*	*
d. /tʃək.ə.tʃu/	*							*
e. /tʃə.kə.tʃə/		*				*		
f. /tʃə.kə.tʃ/			*		*			*

در تابلوی ۵ گزینه a علیرغم تخطی از محدودیت (IDENT(-VC) BR) و محدودیت (IDENT-IO) و نیز محدودیت (NO CODA) به عنوان گزینه بهینه انتخاب می شود و گزینه های دیگر هر کدام بخاطر تخطی از محدودیت های بالاتر از گردونه رقابت خارج می شوند.

۱۱. نتیجه گیری

با مطالعه ساختار ساختار واژه گویش جنوبی زبان تالشی مشخص می شود که در این گویش فرایند تکرار تنوع و گونه های متفاوت و غنی دارد، که شامل تکرار کامل نافزوده و تکرار کامل افزوده می شود، تکرار کامل خود تکرار کامل افزوده میانی و پایانی را شامل می شود. تکرار ناقص نیز در گویش تالشی جنوبی به انواع تکرار ناقص پیشوندی و پسوندی تقسیم می شود. با تحلیل انواع فرایند تکرار در گویش جنوبی بر پایه نظریه بهینگی مشخص شد که در این گویش هر نوع تکرار محدودیت خاص خود را در ساخت واژگانی به کار می گیرد تا به برون داد بهینه که همان ساخت مورد قبول اهل زبان است دست یابد. همچنین مشخص شد که ترتیب ساختاری عناصر پایه و جز مکرر، محدودیت ها و سلسله مراتب خاص خود را نیاز دارند. در پایان ذکر این نکته ضروری است که با توصیف و تحلیل داده ها در گویش تالشی جنوبی در هر نوع از تکرار با در نظر گرفتن نظریه بهینگی می توان با رتبه بندی متنوع محدودیت های پایایی و نشان داری ساختار واژه های مکرر گویش تالشی جنوبی را تحلیل و توصیف کرد.

منابع

- بی جن خان، محمود (۱۳۸۴). *واج شناسی نظریه بهینگی*. تهران: سمت.
- تفرجی یگانه، مریم و جهانفر، نعمت (۱۳۹۶). «تکرار در گویش کردی کلهری بر اساس نظریه بهینگی». *زبان فارسی و گویش های ایرانی*، ۲، ۲، صص ۱۵۹-۱۴۱.
- دبیرمقدم، محمد (۱۳۹۱). *زبان شناسی نظری پیدایش و تکوین دستور زایشی*. تهران: سمت.
- رحمتی نژاد، لیلا، ارکان، فائزه و حیدر پور بیدگلی، تهمنه (۱۳۹۸). «رویکرد نظریه بهینگی به تکرار ناقص پیشوندی در زبان فارسی». *زبان پژوهی*، ۳۳، صص ۲۶۴-۲۳۳.
- رضایتی کیشه خاله، محرم (۱۳۸۶). *زبان تالشی توصیف گویش مرکزی*. رشت: فرهنگ ایلیا.
- رضی نژاد، محمد (۱۳۹۳). «هماهنگی و ناهماهنگی واکه ای در زبان ترکی آذربایجانی». *پژوهش های زبانی*، ۴، ۲، صص ۶۱-۸۰.
- رفیعی، علی (۱۳۸۶). *لغت نامه تالشی*. رشت: دانشگاه گیلان.
- شقایق، ویدا (۱۳۸۶). *مبانی صرف*. تهران: سمت.

- شقاقی، ویدا و حیدر پور بیدگلی، تهمینه (۱۳۹۰). «رویکرد نظریه بهینگی به فرایند تکرار با نگاهی بر واژه‌های مکرر فارسی». پژوهش‌های زبان‌شناسی، ۳۱، صص ۴۵-۶۵.
- شیخ‌تجن، شهین (۱۳۹۶). «تکرار در گویش تالشی». زبان فارسی و گویش‌های ایرانی، ۲، ۴، صص ۱۶۱-۱۷۹.
- صیاد و کامبوزیا (۱۴۰۰). «فرایند تکرار در گویش شوشتری: نظریه بهینگی». زبان‌شناسی گویش‌های ایرانی، ۲، ۶، صص ۲۸۹-۳۱۷.
- الله‌یاری، فریده (۱۳۹۵). «بررسی فرایند ساختوازی دوگان سازی در زبان کردی در چارچوب نظریه بهینگی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته زبان‌شناسی همگانی. دانشگاه محقق اردبیلی.
- مسرور، ماسالی (۱۳۸۶). فرهنگ لغات تالشی. رشت، بی‌جا.
- Kager, R. (1999). *Optimality theory*. Cambridge university press.
- McCarthy, J. J., & Prince, A. (1995). Faithfulness and reduplicative identity.
- Katamba, F. Stonham, J. (2006). *Morphology*. 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan.
- Mattilo, E. (2013). Extra-grammatical morphology English: Abriviation, blend, reduplication, and related phenomena. Berlin: De Gruyter Mouton.
- McCarthy, J. J., & Prince, A. (2004). Faithfulness and identity in prosodic morphology. *Optimality Theory in Phonology: A Reader*, 77-98.
- McCarthy, J. J. & Prince (1995). Faithfulness and reduplicative identity. In J. Backman, L. W. Dicky and S. Urbanczyk (eds) *In Jill Papers in Optimolity Theory*, pp. 249-384, Amherst, MA: GLSA.
- McCarthy, J. J. (2004). *Optimolity theory in phonology*. Oxford: Blackwell.
- Prince, A., & Smolensky, P. (2004). *Optimality Theory: Constraint interaction in generative grammar. Optimality Theory in phonology: A reader*, 1-71.